

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 93

číslo: 17

28. dubna 2013

Cena: 8 Kč

RUDOLF GÖBEL – NOVÝ BISKUP OLOMOUCKÉ DIECÉZE

Novým biskupem olomoucké diecéze naší církve byl zvolen Rudolf Göbel, farář náboženské obce v Ostravě-Michálkovicích. Do funkce ho zvolilo diecézní shromáždění, v němž mu podporu vyjádřilo 65 z 69 hlasujících. Rudolf Göbel nahradí Janu Šilerovou, které nyní po 14 letech končí druhé funkční období. Slavnostní instalace do úřadu biskupa připadá na tuto neděli, 28. dubna. Dovolili jsme si již nyní položit bratru Göbelovi několik otázek.

Jste farářem v Michálkovicích a nyní také administrátorem náboženské obce ve Frýdku-Místku, vikářem ostravského vikariátu a někteří vás jistě znají také z pražských setkání církevního zastupitelstva. Ještě jiný okruh lidí vás může znát ze zcela jiného prostředí – totiž stomatologické ordinace. Jaká je cesta od lékařské praxe k „péči o lidské duše“ a vůbec ke studiu teologie?

Máme v češtině krásné slovo – povolání. Zdravotnická povolání k péči o zdraví a k boji s bolestí bližních a povolání k pastýřské službě v církvi nejsou od sebe daleko. Básník Norbert Holub, občanským povoláním chirurg, vyslovil v jednom rozhovoru své mínění o umělcích a lidech působících v tzv. pomáhajících profesích. Ti všichni podle něj mají v koutku duše pocit, že si svou existenci na světě musejí nějak zasloužit. Možná opravdu určité osobnostní rysy člověka k takovému profesím přibližují. V postmoderní době, která jako by chtěla převést všechny hodnoty na nulu,

jsem na tento názor slyšel posměšně říci, že jsou to všechno lidé, kteří mají se sebou problém. Napadá mě tu otázka: umíte si představit člověka, který se sebou nemá problém? Já tady vidím projev Boží milosti.

V čem vnímáte těžiště své biskupské služby v diecézi a v celku církve?

Ve slově služba.

Jak vnímáte budoucnost církvi a náboženství v naší společnosti?

Žádná společnost bez nich nikdy neexistovala, nejde to. Otázka zní, jaké církve a jaká náboženství to budou. Mám trochu pocit, že naši sekularizovaní rodáci už nevnímají, že křesťanskými hodnotami je utvářen náš způsob života a naše národní identita. Jestli se jich naše společnost vzdá, pak u nás – pro naše hříchy a pro nedostatečnost nás křesťanů – bude narůstat duchovní vakuum. Určitě nechci strážit nebo mezi námi vyvolávat náboženskou nesnášenlivost. Jen si pak umím představit i to, že nad praž-

Rudolf Göbel se sestrou biskupkou Janou Šilerovou a bratrem patriarchou Tomášem Buttou

ským hradem namísto vlajky Evropské unie zavlaže zelený prapor islámu a beskydská hora Bílý Kříž se bude třeba jmenovat Bílý Půlměsíc. Věc Kristova tím ve světě určitě nezahyne. Ale měl bych strach o český národ.

Kolem sebe často slyším říkat: doba je těžká, vztahy mezi lidmi pod bodem mrazu... nedostává se lásky, naděje. Máte radu, kde ji brát?

Miluj Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou

duší a celou svou myslí – a miluj svého bližního jako sám sebe.

Milý bratře, děkujeme za rozhovor a do dalších let prožitých v církevní službě přejeme vše dobré.

Klára Břeňová

O PROFESORU RUDOLFU JEDLIČKOVÍ

Tento rok v dubnu oslaví své kulaté, sté, narozeniny známý Jedličkův ústav, pojmenovaný dle zakladatele prof. MUDr. Rudolfa Jedličky. Již méně známé je, že tento muž byl světově uznávaným chirurgem a průkopníkem mnoha dalších oborů medicíny včetně rentgenologie. Jako jeden z prvních začal využívat rentgenového záření, které prosazoval nejen jako diagnostický prostředek, ale i jako doplněk léčby zhoubných nádorů. Jelikož se však o neblahém vlivu paprsků a ochraně proti němu tehdy mnoho nevědělo, přišel prof. Jedlička o tři prsty. On však odpo-

věděl na výzvu osudu zcela po svém – naučil se operovat pomocí speciální pinzety a pokračoval ve své práci. Již to napovídá mnoho o jeho zanícení a nadšení pro službu a pomoc druhým.

V roce 1912, kdy vypukla první balkánská válka, dal dohromady tým a jel pomáhat zraněným Slovanům. Mnozí z nich byli postiženi trvale a nemohli nadále žít plnohodnotným životem; to ho přivedlo na nápad postavit sanatorium pro handicapované, ale také pro děti a dospělé s vadami vrozenými. Hned pod sanatoriem pak vybudo-

val nemocnici – dnes Ústav péče o matku a dítě v Podolí. Životu a dění v sanatoriu podřizoval všechny svůj život i okolí, například nechal probourat v hradbách pod Vyšehradem branku, aby mohl v případě potřeby snáze a rychleji dojít do obou zařízení. Na to vše sehnal peníze od mnoha sponzorů, například od slavného kritika F. X. Šaldy (proti němuž můžeme mít různé výhrady, ale tento čin ho rozhodně šlechtí), jenž přispěl čtyři sta padesátí tisíci korunami. Sám prof. Jedlička financoval za účelem dosažení svých cílů mnoho věcí ze svého platu. Přísahu sloužit lidem myslel opravdu vážně – na rozdíl od mnoha dnešních studentů i absolventů lékařských fakult.

Hlavním jeho posláním se stala nejen odborná zdravotní péče o postižené děti, ale i jejich vzdělání a uplatnění v životě. Jeho životní motto je nabíledni: „Není důležité, aby člověk žil dlouho, ale aby byl spokojen se svým způsobem života a šťasten svým konáním. Je-li v tomto štěstí člověka obsažen i kousek štěstí jiných, pak je život krásný.“

Profesor Rudolf Jedlička zemřel předčasně ve věku 57 let na následky rentgenového záření.

Klára Břeňová

JDĚTE A UČTE

Tato biblická výzva se stala mottem katechetické konference, kterou pořádá naukový odbor ÚÚR. V Praze-Dejvicích se sešli v dobrém počtu mladší i starší duchovní ze všech diecézí, aby svou přítomností vyjádřili zájem o moderní metody náboženské výchovy na školách. **Úvodní modlitby a zahájení konference se ujal bratr patriarcha Tomáš Butta**, jemuž je katecheta vlastním teologickým oborem a přednášel ji také na naší teologické fakultě a nyní na Husově institutu. Ve své řeči připomněl základní biblické předpoklady pro katechety: slyšet hlas volajícího, mít zájem o mladé od srdce a vložit do vyučování celou svoji osobnost. Zdůraznil potřebu odbornosti, týmové spolupráce a misijního nadšení včetně pokorného vědomí křesťanského učitele, že výuka sama víru žáků nezbudí, tu vzbudí jen Kristus.

Přednášející Mgr. Eva Muroňová, PhD. z Katechetického a pedagogického centra v Ostravě byla velmi příjemně překvapena z množství rukou pozvednutých se k otázce, kolik našich duchovních učí ve školách. Svoji přednášku začala obrazem vstupu živého (víra) do mrtvého (prostředí školy), které má ambice na život. Život je

aktivní proces, který učitel přenáší na žáky prostřednictvím zadávání manuálních a intelektuálních úkolů, interakcí a sdílením problémů. **Prezentovaná metodika výuky je vystavěna na pedagogice Franze Ketta**, která staví na nepřímém osvojování křesťanské identity žákem prostřednictvím samostatného skládání vlastního obrazu, mozaiky. Tradiční výuka náboženství zde není zavržena, ale je předávána ve vztahu životní praxe a víry – v souvislostech světa blízkého dnešním dětem s návodem k jednání. Předávání víry se tak děje jako názorná analýza křesťanského způsobu existence. Dalším tématem přednášky byl **realistický pohled do legislativních podmínek školského zákona v ČR**, který mluví o duchovnu, svobodě, náboženství a tradici, a tak sice rámcově umožňuje náboženské vzdělávání ve školách, ale zároveň statutem nepovinného předmětu komplikuje jeho realizaci. Nástin situace v dalších evropských zemích pak prokázal, že přístup našich katechetů do škol je v zásadě možný a žádoucí, ale vyžaduje od duchovních situační flexibilitu, poctivou přípravu, vyspělé komunikační

Pokračování str. 3

O volbách

Volba je nesmírně důležitá věc. Osobně i společensky. A je to věc těžká, jak už rozhodování bývá, a proto není divu, že má mnoho lidí averzi k volbě i k volbám. Mezi staršími ročníky je nemálo těch, kteří s nostalgii vzpomínají na to, jak kdysi vlastně vůbec nemuseli rozhodovat o spoustě věcí. Nemuseli uvažovat, jak vhodně uložit peníze, protože jim žádné nezbyvaly, nemuseli volit mezi nabídkami cestovních kanceláří, protože se nikam necestovalo, a také volba před prodejními pulty byla poměrně jednoduchá. Natož pak volby do samosprávných orgánů a zastupitelských sborů. Tam bylo zjednodušení maximální. Byla to fraška na volbu, neboť stačilo slušně se obléci a dostavit se do určené místnosti...

Demokracie se ovšem bez voleb neobejde, ba ani církevní demokracie ne. Právě v letošním volebním roce nás jich čeká několik. Na podzim se bude volit nový patriarcha a ve třech diecích se živě debatuje o nových biskupech. Ani žena v čele diecéze by v naší církvi nebyla novátorství. Ale situace je stále složitější. Nejen v naší církvi, ale ve všech konfesích – a vlastně všude, kam se podíváme. Tím kamenem úrazu jsou peníze. Jednak jejich zpravidla není dost na vše, co bychom potřebovali, nebo co si myslíme, že potřebujeme. A jednak, když už se nějaké prostředky rozdělují, bývá samozřejmě velmi mnoho názorů na to, co je účelné a co je nezbytné. Peníze například znesvářily velkou spoustu širších rodin, které spolu žily v relativní pohodě, dokud se nezačaly uplatňovat restituční nároky. A církve si budou muset dát veliký pozor, aby nedopadly podobně jako četné rozhádané rodiny, až se začne realizovat reforma, o níž se už tolik namluvilo. Takže požadavků na vysoké církevní hodnostáře bude tolik, že by je z toho snadno mohla rozbolet hlava. Už teď se za ně modlíme, a budeme to asi muset dělat ještě cílevědoměji a intenzivněji. Je běžné, že se mezi kandidáty na vysoké posty vyskytují sebevědomí jedinci, kteří dávají najevo, jak o funkci stojí, ale také naopak lidé skromní a váhající. Nemusí to být projev slabosti, naopak. Ti druzí mi připadají důvěryhodnější, protože jim nejde o moc, o dobré bydlo, ale uvědomují si velkou odpovědnost, která je s postavením v čele spojena. Předvolební kampaň v církvi by se neměla podobat té politické (očerňování protivníka). Moc bych si přála, až se bude za pár let rekapitulovat údobí, do kterého zanedlouho vstoupíme – aby v něm Církve československá husitská obstála vzorově nejen jako celek, ale i v jednotlivých regionálních částech. Kde jinde než v rámci církve by měla ostatně platit zásada, že zájmy jednotlivců ustupují celku a že nejsem důležitější než můj bližní, nýbrž naopak.

Pavla Váňová

Z kazatelského plánu

IV. NEDĚLE PO VELIKONOCÍCH

Zpívejte Hospodinu píseň novou, neboť učinil podivuhodné věci, zjevil před očima pronárodů svoji spravedlnost. Aleluja!

ŽALM 98,1.2

První čtení: Skutky 11,1–18

Tužby velikonoční (III):

2. Aby v našich srdcích živo víru v sebe a naději na věčné dědictví v nebesích utvrzoval, modleme se k Hospodinu.
3. Aby si v našich duších svůj chrám vybudoval a nás na své královské kněžstvo posvěcoval, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Nebeský Otče, ty zehnáš svým věrným, aby byli jednotní ve slovech i činech. Dej, ať si zamilujeme tvá přikázání a toužíme po tom, co nám zaslubuješ! Osviť nás, Bože, svým svatým Duchem, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení: Zjevení 21,1–6

Evangelium: Jan 13,31–35

Verš k obětování: Žalm 145,3

Verš k požehnání: Jan 13,34

Modlitba k požehnání:

Nebeský Otče, přispěj nám, abychom tvou milostí, již jsme od tebe nezaslouženě přijali, byli očištěni od hříchů a ochráněni před každým pokusem! Ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 18, 22, 71, 72, 108, 333

ZE 141. ZASEDÁNÍ ÚSTŘEDNÍ RADY

Ústřední rada se ke svému 141. zasedání sešla v sobotu 13. dubna. Bylo to poslední jednání ÚR, jehož se ve funkci biskupů zúčastnili sestry Jana Šilerová a br. Petr Šandera.

Vzhledem k úspěšnosti předchozích exegetických seminářů, organizovaných naukovým odborem, a díky zájmu duchovních o jejich pokračování schválila ústřední rada konání dogmaticko-homiletického semináře ke svatodušní tematice, který se bude konat 2. května 2013. Přednášet budou prof. Zdeněk Kučera a ThDr. Petr Šandera. Ústřední rada se seznámila s ukázkami prací studentů sochařské školy v Hořicích, jejichž klauzurní práce se vztahují k tematice Mistra Jana Husa a naše církve je může využít pro výzdobu svých sborů. Již byla také vybrána socha pro zahradu Památníku MJH v Husinci a jedno dílo bude vybráno pro Kostnici. Ústřední rada rovněž pověřila kulturní odbor ÚÚR ve spolupráci s komisí ČČSH k výročí MJH a br. děkanem Láškem zahájením přípravy nové výstavy pro Památník MJH v Husinci. Spolupráce bude navázána také se společností Husova muzea v Kostnici. Ústřední rada

rovněž diskutovala o vývoji situace v souvislosti s plány obnovy mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze. Pověřila br. patriarchu a br. biskupa Tonzara formulaci aktuálního stanoviska ČČSH k této věci.

Ústřední rada děkuje za pozvání plzeňské diecéze a schválila, že její květnové zasedání 10.–11. 5. se bude konat v Železně Rudě. V červnu bude ÚR zasedat pouze 8. 6.; příští zasedání církevního zastupitelstva se bude konat 23. listopadu 2013. Ústřední rada schválila statut redakční rady Českého zápasu a na dvouleté období jmenovala první redakční radu ve složení: Erwin Kukuczka (předseda), Věra Ilková, Marcel Sladkowski, Jana Šilerová, Tomáš Procházka, Zdeněk Kučera, Benjamin Mlýnek. Náhradnicemi jsou Kateřina Merglová a Anna Haladová. Na doporučení výběrové komise přijala ústřední rada od 1. 5. 2013 novou redaktorku Českého zápasu Mgr. Markétu Stehlíkovou. Ústřední rada se souhlasem přijala zprávu Poradní komise ÚR pro hospodářské zabezpečení církve po přijetí zákona č. 428/2012 Sb. z jejího jednání dne 26. 3. 2013, které bylo

věnováno především přípravě nového mzdového předpisu ČČSH, který by měl začít platit nejpozději od ledna 2014.

Ústřední rada přijala průběžnou zprávu sestry ekonomky Landové o postupu podávání žádostí o navrácení majetku ve smyslu zákona č. 428/2012 Sb. ÚR žádá všechny subjekty, které tyto žádosti podávají, aby jejich kopie poskytl ÚÚR. Na základě domluveného systému, podle kterého se během tří let vystřídají všechny diecéze a ústředí církve, schválila ústřední rada rozdělení dotace Ministerstva kultury ČR na opravy církevního majetku pro rok 2013 mezi brněnskou diecézi a ÚÚR. Každý z nich dostane 968 000 Kč.

Ústřední rada se také seznámila s letošními podmínkami finanční pomoci z Německa Aktion Fastenopfer. Projektové žádosti je možné podávat nejpozději do konce dubna. Ústřední rada schválila změnu delegátky na valné shromáždění Světové rady církví v říjnu 2013 a nominovala ses. Mgr. Martinu Kopeckou, která bude zároveň kandidátkou za naši církev do Ústředního výboru SRC.

Jana Krajčířiková

Nad Písmem

NOVÉ PŘIKÁZÁNÍ?

Co je vlastně nového na Ježíšově přikázání lásky? Vždyť slova „budeš milovat svého bližního jako sebe samého“ znali učedníci shromáždění kolem Pána v jeruzalémském večeradle velmi důvěrně od dětství ze Zákona Mojžíšova (Lv 19,18). Třeba takový Jidáš, odbíhající právě od poslední večere do tmy zradit Pána jeho protivníkem, si mohl klidně trousit na cestu pod vousy, že ten Ježíš stejně není nijak originální. Kdyby si ovšem na ta Ježíšova slova vůbec počkal. Pravda, Ježíšovo nové přikázání je na první poslech hodně podobné slovům knihy Leviticus. Avšak láska, o níž Pán mluví, ta nezůstává u pouhých slov. Její řeč je hlubší. Je to řeč činů. A právě ta je oním novým. Láska, kterou Pán Ježíš mezi své učedníky přináší, má totiž velkou sílu. Dosud nevídanou. S neskrývanou odvahou a v jejím jménu boří Kristus na cestě za potřebnými hradbu litery příkazů a zákazů Zákona. V síle lásky se neštítí sklonit i k těm nejvíce pošpiněným hříchům, ano doslova sestoupit do pekel. Nezdráhá se oslovit malomocné ani hovořit s lotrem na kříži. Nepotrvá dlouho, jen pár hodin, a učedníci (byť většinou poschovávaní a plní strachu) poznají, že láska Ježíšova je za ně přibita na kříž. Že „nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele.“ (J 15,13) A navíc, apoštolové ani jeden netuší, že za pár týdnů i oni sami budou žít a jednat v síle mocné lásky, kterou zakusili u svého Mistra a Pána. Petr nebude váhat překročit ustanovení Zákona o čistých pokrmeh ani křítit neobřezané, jen aby evangelium dorazilo do srdcí potřebných a naplnilo jejich životy. Byť by pocházeli z řad pohanů. Láska, která zavládla v srdcích apoštolů, promluvila mocí a silou, která

nebyla z nich. Láska, kterou Kristus zůstavil své církvi, ano i nám, totiž opravdu není z nás. Nedá se zaměnit s lidskými city. Je dílem Ducha svatého. Jeho největším darem, jaký dostali učedníci uvěřivší v Pána Ježíše ukřižovaného a vzkříšeného o jeruzalémských letnicích. Darem, který má Pán Bůh připraven pro každého z nás, kdo je ve víře následuje. Láska, podle které mají všichni poznat, že jsme Kristovi učedníci, tudíž není jen nedostižným ideálem, který máme nedokonale napodobovat. Pokud by tomu tak bylo, pak bychom v církvi nebyli nikdy ničím jiným, než spolkem sympatizantů, lepší či horší partou známých. Láska, která pojí Boží lid, je táž láska, jakou Pán Ježíš miluje nás, jaká vládne mezi ním a nebeským Otcem. Ta, kterou opěvuje apoštol Pavel v proslulé 13. kapitole 1. listu Korintským coby největší dar. Jsme povoláni milovat láskou, kterou jsme sami milováni. Skrze ni je Pán Ježíš přítomen i po svém návratu k Otcovi mezi námi, dnes stejně jako v čase apoštolů, po kterém tak často v církvi pošilháváme jako po nedostižném ideálu. Leccos se, pravda změnilo od apoštolských časů do naší současnosti. Avšak láska Kristova svoji moc nepozbyla. To spíše my méně pamatujeme, že její řeč není řečí slov, nýbrž právě činů. Že s Kristem se setkáme jedni v druhých skrze život a službu víry. Ne skrze pouhá slova proklamující naši cír-

kevní příslušnost či zásluhu o církve. Ježíš nepoužil slovo přikázání v souvislosti s darem lásky náhodně. Kdykoli zní v Písmu, značí, že je řeč o smlouvě mezi Hospodinem a jeho lidem. Láska je pečeti smlouvy nové, kterou Bůh v Kristu uzavřel s každým z nás. V její moci se kříž mění ve zbraň vítězství a cesta služby a sebezapření vede k životu. Na toto snad pamatovali apoštolové více než my. Proto i láska Kristova byla mezi nimi více při díle. To však není naše prohra ani konečný stav. Berme to jako výzvu. Velikonoční čas ubíhá a blížíme se k letnicím. Tajemství Velikonoc a letnic jsou úzce propojena. A právě dílo lásky Boží mezi námi je k nim klíčem. Jak asi nejlépe vystihl apoštol Pavel v listu Římanům: „Boží láska je rozlita v našich srdcích skrze Ducha svatého, který nám byl dán.“ (Ř 8, 11) Jsme zvaní, abychom dar lásky Kristovy přijali za svůj. A nechali ji promluvit ve svých životech. Tak, aby ta řeč nebyla skryta našim bližním. Tedy činy. I tak lze rozumět slovu přikázání, respektive nového přikázání v Ježíšových ústech. Nejde to bez pokory, pokání a ochoty naslouchat. Nejde to bez ochoty přijímat od Boha jeho vůli, i když je jiná než naše. A přece, i když v tom všem máme před Pánem nemalý deficit, jsme to stále my, na jejichž otevřená srdce pro Boží dary Pán Ježíš spoléhá. Nezklaemejme jej. Amen.

Vladimír Hřaba

J 13,31–35

*Hospodine, Bože náš,
prosíme o dar Ducha svatého.
Prosíme o něj pro církev, pro naše sbory, jeden pro druhého.
Prosíme o něj pro naše nově zvolené biskupy.
Dej, ať skrze tvého Ducha je v našich srdcích rozlita láska Kristova.
Ať skrze ni druzí poznají, že jemu patříme.
Ať i my jeden v druhém navzájem v lásce poznáváme bližního.
A v něm nalézáme Krista. Amen.*

JDĚTE A UČTE

Dokončení ze strany 1

schopnosti a misijní odvalu bez nároku na odměnu. Ze skutečné praxe pak vyplývá, že absence našich duchovních na školách je především otázkou nedostatku motivace. Obsahem žádoucího náboženského vzdělávání je v zásadě partnerský přístup – učíme se ze své pevné pozice od těch druhých. Výsledkem katechetické činnosti není ani indoktrinace, ani bezbřehý multikulturalismus, nýbrž fixace vědomí integrity osobnosti v dítěti, které musí být na tomto základě ve starším věku schopno sebevědomě interpretovat a hájit svou křesťanskou identitu, stejně jako obecné hodnoty porozumění a vzájemnosti. **Praktická ukázka pedagogických metod** pro mladší školní věk na způsobu zpracování velikonočního příběhu emauzských učedníků byla předmětem druhé části konference. Vedl ji spolupracovník naší vstřícné a milé přednášející, bratr Tomáš Cyril Havel, řeholník řádu Petrini, který působí v Pisku. Metodickým základem ukázky je hra, při níž se pedagog soustředuje na jednotlivé děti, vtaňuje je do společného dění prostřednictvím ilustrační tolerance, aby ukázal, proč se na světě neděje

to, co chtějí. Děti pak mluví o svých negativních zkušenostech a pedagog je vyvádí na cestu s učedníky, na které řeší společně své těžkosti nalezením zdroje energie, který dává sílu neutíkat od problémů a vrátit se k jejich řešení spočívajícím ve sdílení s ostatními. Tak je přirozeně potlačeno v naší kultuře i školství tíživé přítomné konkurenční paradigma. V kruhu účastníků konference pak putoval bílý šátek. Kdo jej měl v rukou, mohl se vyjádřit k tématu. Posledním řečníkem byl prof. Zdeněk Kučera, který shrnul téma konference poukazem na personalistickou tradici husitské teologie, která hledá osobnost Ježíšovu v osobnosti každého člověka. Prezentované metody jsou naší církvi blízké, stejně jako katolická teologie, neboť jsme církví, u jejíchž kořenů je radikální katolický modernismus. Výslovně se lišíme svěcením žen, dodal s úsměvem. Tím naznačil, že se můžeme bez předsudků učit jedni od druhých, a také, jak důležitý je nejen v pedagogické činnosti humor. Jménem všech účastníků děkuji srdečně za tuto konferenci, za krásný zážitek a společenství bratrů a sester organizátorům i přednášejícím. **Tomáš Procházka**

JEDLIČKŮV ÚSTAV STOLETÝ

Jedličkův ústav slaví sto let od svého založení. Léčebna pro fyzicky handicapované se na začátku dvacátého století zapsala do dějin světového zdravotnictví. Jako jedna z prvních začala svoje dětské pacienty aktivně zapojovat do života a dělá to dodnes. Poskytuje současně s léčbou i vzdělání, od první třídy až po maturitu. V současné době má v péči 150 dětí a náctiletých.

Jsmo handicapovaní, ne hloupí

Současným ředitelem Jedličkova ústavu a škol, jehož název se v průběhu desetiletí mnohokrát změnil, je PhDr. Jan Pičman. V důrazu na vzdělávání a na sociální dimenzi se vlastně instituce vrací k tomu, o co usiloval její zakladatel – nutí žáky připravit se na návrat do běžného prostředí i pro případnou práci. Jde o cestu velmi složitou a hodně individuální. V ústavu mají žáci k dispozici i tréninková místa a do běžného života je pak často doprovází asistenti. Mezi lidmi panuje řada předsudků, které mají původ hlavně v době komunistické totality, totiž, že Jedličkův ústav slouží mentálně postiženým lidem. Tehdejší režim odsunul lidi s postižením do uzavřených budov a areálů. Po roce 1989 se situace radikálně změnila, nicméně Jedličkovu ústavu a školám dlouho zůstávalo image divné a uzavřené instituce, kam se odkládají těžce nemocné děti.

Jedličkův ústav je však určen především dětem a mladým lidem s tělesným postižením, ztrátou části pohybového aparátu. To znamená, že třeba sedí na vozíku, špatně chodí nebo nemají ruku, nejsou však hlupí! Pravda, někdo třeba kvůli svému handicapu i špatně mluví, takže

běžní lidé si ho pak zaškatulkují mezi duševně nemocné, jenže to je hluboký omyl a předsudek!

Ředitelem ústavu má být pedagog, ne lékař

Prof. Jedlička zastával názor, že ředitelem ústavu by měl být pedagog, nikoli lékař. A to se osvědčilo již v době prvního ředitele Bakaly, který prosazoval pracovní a hudební výchovu. Jeho „Bakalovi zpěváčci“ byli natolik úspěšní, že se dostali na turné po USA, zpívali pro prezidenta Masaryka a vystupovali v rozhlase. Druhý ředitel Jedličkova ústavu Augustin Bartoš zaváděl práci v projektech. Zakoupil větší automobil s plachtou a jezdilo se do přírody. Od roku 1943 se zavádělo i tzv. Neobvyklé psaní – ústy apod. Na počátku byla v Jedličkově ústavu pouze základní škola, v současné době přibýly i školy střední včetně všeobecného gymnázia. Současně bylo vybudováno Středisko praktického vyučování. V roce 1998 vznikla kapela studentů se zdravotním postižením The Tap Tap, pod vedením dirigenta Šimona Ornesta. Sboristé hrají doprovodné rytmy a sólisté z vlastních zjednodušených notových zápisů. Několik členů kapely se střídá ve zpěvu. Vystoupení uvádí charismatický Ladislav Angelovič (absolvent SOŠ v Jedličkově ústavu), který v souboru také hraje.

Chci, a proto umím

Školní komplex, upravené venkovní prostředí se skleníky a možností odpočinku, rehabilitační budova s bazénem, kavárna, klub a především odborný personál: logoped, fyzioterapeut, ergoterapeut, sociální pracovníci a osobní asistenti, tak vypa-

Pokračování str. 4

VÝCHOVA A VYUČOVÁNÍ V CÍRKVI

„*Jděte, získávejte mi učedníky a učte je*“ (Mt 28,19-20). Těmito slovy jsme vybízeni Kristem k úkolu získávání učedníků a k vyučování evangelium lidí ze všech generací, zvláště dětí a mladých. Toto poslání je možné naplnit v naší církvi tehdy, projeví-li se zřetelněji nový zájem o práci s dětmi a s mládeží a ochota učit se i učit druhé. Jednou z možností naší doby je vyučování náboženství ve škole, kterému jsme věnovali naši konferenci. Řecký pojem *paideia* znamená výchovu i vyučování. Výchova a učení v antickém pojetí zprostředkovává vědění, dovednosti, a rozvíjí lidské schopnosti. Na rozdíl od tohoto zaměření byla starozákonní židovská výchova charakteristická svou orientací k Bohu. V židovském pojetí se celý život uskutečňuje pod autoritou Hospodina a jeho vůle (Dt 6). Vyučování bylo koncentrováno na znalost Písma – Zákona a osvojování si jeho příběhů a přikázání. Na znalost Písma navazovala ve svém vyučování i novozákonní církev (2 Tm 3,15-16). Současně pro výchovné úsilí v rané církvi se stal rozhodujícím vztah ke Kristu, víra v něho a jeho následování. Výchova v nové době bývá definována tak, že jde o proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jeho vývoji. Činiteli jsou lidé – výchovné instituce a jednotlivci podílející se na pedagogickém procesu. Činnost, spolupráci a vlastní úsilí musí projevovat i vychovávaný. Výchova není kvůli tomu, aby se s člověkem manipulovalo, ale kvůli vzájemné službě. V případě křesťanského pojetí výchovy je jistě také důležitá aktivita lidí – úsilí vychovatele a vychovávaného – avšak do výchovného procesu vstupuje Bůh ve své svobodě a svrchovanosti. Je tím, kdo vede a vychovává svůj lid i jednotlivce (Dt 8,5; Žd 12,10). Bůh zjevený v Ježíši Kristu uskutečňuje svou milostí radikální proměnu hříšného člověka, vede ho a vychovává na základě evangelia. Božím působením se uskutečňuje proces obnovy lidské osobnosti, která dospívá a dorůstá do obrazu a podoby lidství Ježíše Krista.

ROZHOVOR S BRATREM ŠTĚPÁNEM KLÁSKEM

Bratr biskup Štěpán Klásek se loučí po 14 letech s působením v čele královéhradecké diecéze. Položili jsme mu v této souvislosti několik otázek. Co pokládáte za klady, případně záporné ve vaší diecézi a církvi?

Největší náš problém vidím v tom, že v nás vždy není dostatek vděčnosti za jedinečný čas milosti a svobody, ve kterém nyní můžeme žít a sloužit. A klad tedy vidím tím pádem zase v tom, anebo spíše v těch, kteří nejen věrně slouží v našich sborech, ale také inspirativně hledají nové cesty k rozvíjení vlastního společenství. V naší diecézi jsem vděčný za letní tábory, ale i za další setkání, která se dotýkají dětí, mládeže, střední generace, seniorů či rozmanitých skupin spojených zájmem o dialog víry s vědou, uměním, službou atd. Klad vidím tam, kde je touha po sdílení radostí, starostí, i touha po službě, jak vzájemné, tak mířící za hranice sborů a církve, např. naše služba v domovech seniorů má většinou i výrazný ekumenický přesah.

Důraz na skutečnost hloubky lidského hříchu a na radikální proměnu člověka Boží milostí je přítomen zvláště v protestantské pedagogice. Návaznost na původní dobrou lidskou přirozenost ne zcela hříchem porušenou, kterou lze výchovou rozvíjet ve spojení s Boží milostí, je patrná v „optimistické“ pedagogice katolické, ale i u Komenského. Výchova a vzdělání v obecném významu je přípravou na život a má sloužit zcela praktické orientaci v životě. Smysl každé výchovy spočívá v pomoci vychovávanému získat vlastnosti, které ho uschopní k samostatnému a sociálně odpovědnému životu. Jde tedy o vědomé napomáhání k rozvoji druhého, vedení k jeho samostatnosti a odpovědnosti. Křesťanská výchova a vzdělávání mají být zaměřeny k praktickému životu z víry a mají napomáhat k orientaci na základě hodnot evangelia.

Nejpodstatnějšími výchovnými institucemi jsou rodina a stát se svým vzdělávacím systémem veřejných škol. Zatímco rodiče rozhodují o náboženské výchově svého dítěte, je stát v současné pluralitní demokratické společnosti vázán svou náboženskou neutralitou. Vedle rodiny a státu patří také církev k významným výchovným institucím, které se podílejí na procesu výchovy a utváření lidské osobnosti, i když je tento vliv v současnosti v mnohem menší míře. Výchova a vyučování jsou součástí poslání církve, které jí bylo dáno jejím Pánem Ježíšem Kristem, a jsou vyjádřeny v jeho výzvě „*Jděte a získávejte mi učedníky a učte je*“. Ve svých dějinách naplňovala církev tento výchovný úkol v mnoha podobách a uskutečňuje ho i v přítomnosti. V naší církvi důraz na výchovu a pedagogiku v návaznosti na odkaz Komenského. Těžiskem výchovné činnosti v prvních desetiletích se stávala výuka náboženství na státních školách a organizované hnutí mládeže. Po druhé světové válce se rozvíjela v náboženských obcích práce nedělních škol a skupinová příprava ke svátostem i biblické vzdělávání dospělých ve formě biblických hodin. V církvi působili odborníci za-

bývající se pedagogikou a katechetikou jako doc. R. Urban, J. Habr a R. Horský. V novém přístupu tzv. biblické teologie či teologie Božího slova bylo k tématu výchovy zvýrazněno a preferováno zvěstování (*kérygma*) před vyučováním (*didaché*). Důraz byl položen na osobní svědectví víry vychovatele a společenství. Dalším politickým vývojem došlo k izolaci církve od společnosti a školní výuky. Pedagogika i katechetika ustupovaly do pozadí a postupně se v církvi dostávaly stále více na okraj zájmu. Do popředí se z činností církve dostává zvěstování, liturgické slavení a pastorační práce. Obor katechetiky jako část praktické teologie byl přesto kontinuálně pěstován na tehdejší Husově československé bohoslovecké fakultě za vedení prof. Rudolfa Horského a později prof. Jiřího Kubíkové. Po roce 1990 se staly součástí studia na HTF UK pedagogické a psychologické obory a otevřely se tak možnosti dialogu i užší spolupráce mezi teologií a humanistickými disciplínami. Náboženská pedagogika a katechetika jsou promyšleny teoreticky i uskutečňovány prakticky zejména v Římskokatolické církvi, ale i v církvích evangelických a evangelikálních. Duchovní a pracovníci naší církve se mohou v mnohém nechat inspirovat sesterskými křesťanskými církvemi a tvořivě využít i některé konkrétní katechetické materiály. Současně můžeme navazovat na pedagogicko-katechetický odkaz a praxi své vlastní církve, ovšem v novém uchopení vzhledem k současné situaci. Naše přítomnost vyžaduje jednak misionářské a katechetické zaujetí, ale i odbornost, schopnost týmové spolupráce, vzájemné sdílení a předávání praktických zkušeností. Katechetické vyučování se sebelepší metodikou nevyvolá samo o sobě víru, ale povzbuzuje ji, utvrzuje a kultivuje. K víře nepřivádí nauka, ale živý Kristus. Křesťanská víra je především osobním vztahem k Bohu, ale současně má svůj zřejmý obsah. K poznávání, osvojování si a předávání obsahové stránky naší křesťanské víry, naděje a lásky napomáhá právě vzdělávání a výchova v církvi. **Tomáš Butta**

Jaké události měly pro vás osobně největší význam? Jaké radosti, případně strasti provázely vaše funkční období?

Když je otázka položena takto osobně, pak mohu říci, že jsem Pánu Bohu vděčný za svou ženu Lenku, která se mnou věrně nesla a nese nejen všechny radosti, ale i obtíže duchovenské služby, jsem mu samozřejmě také vděčný za své rodiče, skrze které jsem přijal nejen fyzický život, ale byl jsem jimi uveden i na cestu víry a služby, a jsem mu vděčný i za naše děti, které se mnou stále kamarádí a baví je se mnou jezdit nejen na tábory, ale také sem tam přiložit ruku k dílu. A aby to nebylo jen o rodině pokrevní, pak pro mě vždycky velkou událostí byla a je služba, při níž člověk nejen druhým z Boží milosti něco dává, ale také sám dostává. Nejvíce jsem si to uvědomil ne při nějakém velkém slavnostním shromáždění, ale když jsem mohl po vyčerpávajícím jednání ústřední rady nebo církevního zastupitelstva sloužit

hrstce sester shromážděných v jednom pokoji domova seniorů, protože dojit do kaple už bylo nad jejich síly. Ale právě tady mezi nimi jsem zase načerpal sílu já. Pokud jde o strasti, ty jsou pro mne spojeny s chvílemi, když se lidé, kteří si předtím rozuměli a měli se rádi, začnou vzdalovat a ve zlém rozcházet.

Co vidíte za nejpodstatnější pro budoucnost?

Vzhledem k budoucnosti to nejdůležitější je, abychom byli otevření pro Boží vedení, abychom s důvěrou i odvahou vycházeli za těmi, ke kterým nás Pán Ježíš Kristus bude vysílat, a abychom dokázali spojovat v biblickém svědectví dobře ukotvenou víru s inspirativní otevřeností Kristovy lásky. Konkrétně to znamená, abychom vytvářeli jak vlastní živé společenství, ve kterém bude možné se ohrát a načerpat sílu, tak se nebáli s evangeliem vstupovat do nových prostorů, které se už teď před námi otevírají. **red**

Z katechetické konference konané v Komenského sálku v Dejvicích

ZPRÁVY

Vernisáž fotografií

Zveme do Husova sboru v Prostějově (Demelova 1), kde 13. května v 17.30 hodin proběhne vernisáž fotografií z Ugandy a Rwandy. Autorky fotografií: Mariana a Irena Košíčkové. Součástí je i beseda s hosty z Ugandy; pořádá Česká křesťanská akademie. **red**

Výstava v Brně

Od 29. dubna do 3. června proběhne na prostranství před Mahenovým divadlem v Brně výstava Martina Crepa z kolekce Human Family. Kolemjdoucím nabídne sérii fotografií – pokračování projektu snažícího se zobrazit každodenní realitu v rozdělených společnostech, ale ne tak, jak bychom očekávali. Na rozdíl od dramatického mediálního obrazu chce tento projekt ukázat Izrael jako místo pokojných setkání. Dle Crepa je „zaměřen na obyčejného člověka, jehož prostřednictvím chce ukázat, že lidé dokáží žít jeden vedle druhého bez ohledu na vyznání, sociální postavení či ekonomickou situaci.“ **red**

Májové pobožnosti v Rokycanech

- 2. května – br. farář Radek Hobza
- 9. května – s. farářka Jaroslava Šváblová
- 16. května – s. farářka Olga Líbalová
- 23. května – s. farářka Jitka Wendlíková

- 30. května – br. farář Daniel Majer
Začátek vždy v 16.30 hodin.
Liturgie Hodu Božího Svatodušního.
- 19. května – br. farář Tomáš Procházka
začátek v 7.45 hodin. **red**

Seminář k letnicím

Srdečně zveme na homileticko-dogmatický seminář ke svátkům seslání Ducha svatého, který se uskuteční ve čtvrtek 2. května od 9 hodin v budově ÚÚR. Přednášet bude prof. ThDr. Zdeněk Kučera a ThDr. Petr Šandera. Své přihlášky, prosím, zasílejte e-mailem na adresu: kristyna.mlynkova@ccsh.cz do konce dubna. **Kristýna Mlýnková**

Přednáška v Ulpanu

30. dubna, 19 hodin, Oddělení pro vzdělávání a kulturu Židovského muzea, Praha. Hostem večera pořádaného jazykovou školou Ulpan Praha je izraelský bohemista, překladatel a „čapkológ“ Peer Friedmann, který se s publikem podělí o problémy překladu z češtiny do hebrejštiny. Po absolvování studia literatury na telavivské univerzitě působil Peer Friedmann v Izraeli několik let jako stálý literární kritik v novinách Ma'ariv a v časopise Time Out. Z jeho překladů jmenujme alespoň dva romány Jáchyma Topola Kloktat dehet a Chladnou zemí nebo Kritiku slov od Karla Čapka. **red**

Koncerty u sv. Mikuláše

- 29. 4. - 20 hodin
Bach, Vivaldi, Mozart, Dvořák
Consortium Pragense Orchestra,
Y. Škvárová – mezzosoprán
(solistka Opery ND),
M. Laštovka – trubka
- 30. 4. - 17 hodin
Bach, Händel, Dvořák,
Mendelssohn-Bartholdy
J. Kalfus – varhany,
Y. Škvárová – mezzosoprán
- 1. 5. - 17 hodin
Pachelbel, Bach,
Buxtehude, Franck
Josef Prokop – varhany,
Miroslav Laštovka – trubka
- 1. 5. - 20 hodin
Vivaldi, Mozart
Vivaldi orchestra Praga
Václav Návrat – barokní housle
- 2. 5. - 17 hodin
Händel, Beethoven, Mozart
Josef Popelka – varhany,
Vladimír Frank – housle
- 2. 5. - 20 hodin
Vivaldi, Mozart
Vivaldi orchestra Praga,
Václav Návrat – barokní housle
- 3. 5. - 17 hodin
Bach, Mozart, Franck, Caccini
Canto Corno E Organo
Věra Trojanová – varhany,
Radka Kyralová – mezzosoprán,
Tomáš Kyrál – lesní roh
- 3. 5. - 20 hodin
Vivaldi, Schubert,
Dvořák, Gershwin
Consortium Pragense Orchestra,
Štěpánka Heřmánková – soprán,
Miroslav Laštovka – trubka
- 4. 5. - 17 hodin
Bach, Franck, Bizet, Dvořák
Bohumír Rabas – varhany,
Iona Slavíková – mezzosoprán
- 4. 5. - 20 hodin
Vivaldi, Schubert
Dvořák, Gershwin
Consortium Pragense Orchestra
Štěpánka Heřmánková – soprán,
Miroslav Laštovka – trubka
- 5. 5. - 17 hodin
Mozart, Händel, Franck,
Beethoven
Prague Mozart Trio
Štefan Bítvík – klarinet,
Miloš Bydžovský – klarinet,
Petr Němeček – fagot,
Yvona Škvárová – mezzosoprán (solistka Opery ND)
- 5. 5. - 20 hodin
Bach, Händel, Vivaldi, Mozart
Camerata Pragensis Orchestra
& Aleš Bárta – varhany

VYŠŠÍ REŽIE NAD MILIČOVÝM DOMEM

Tím nebyla míněna správa žižkovského útulku pro děti, jehož ředitelem byl Přemysl Pitter: pojem Vyšší režie vznikl pro události, které nasvědčovaly tomu, že o dům pečují nejenom lidé. Zkratka V.r. v tomto případě neznamená vlastní rukou, ale přichází mi v té souvislosti na mysl žalmický verš: „*V rukou tvých jsou časové moji*“ (31,6).

Miličův dům byl postaven a udržován z příspěvků přátel a příznivců pro děti z nemajetných rodin na pražském Žižkově. Jméno dostal po proslulém kazateli Janu Miliči z Kroměříže, jenž na Starém Městě dal z odkazu kající majitelky „*Vykřičeného domu*“ postavit azyl pro nevěstky toužící po nápravě.

Jak se projevovala v Miličově domě Vyšší režie? Přemýšlelo se o zotavovně ve zdravém venkovském kraji, kde by děti mohly pobývat o prázdninách. Avšak nedostávalo se peněz; navíc nebyl splacen dluh na budově.

„*Jednoho dne v roce 1937 přišla k Pittrovi jakási vdova a nabídla mu značnou peněžní částku. Našetřila ji jako věno pro svou dceru, která právě zemřela. Řekla mu: „Protože to Edit už nebude potřebovat, přijměte to jako zvláštní fond, z něhož by děvčata vychovávaná v Miličově domě dostala příspěvek na domácnost, až se budou vdávat.“ Pitter o celé záležitosti přemýšlel a došel k závěru, že pokud se udělá pro děti, dokud jsou malé a tvárné, má mnohem větší hodnotu než materiální dary v době svatby. A tak té ženě vysvětlil, že potřebujeme dům na venkově. Souhlasila s tím. Byla přesvědčena, že by i Edit z toho měla radost. A tak se koupil vhodný pozemek a na něm se postavil menší dům.“ (Přemysl Pitter – Olga Fierzová: Nad vřavou nenávisti)*

Za válečného strádání ubývalo příspěvků na udržování Miličova domu od dobrovolných dárců. Pittrovův spolutvůrce a pokladník, jednoho dne přišel za Pittrem velmi znepokojen se slovy: „*V nejbližších dnech musím zaplatit několik učtů a plateb a nemáme žádné peníze. Místo vymýšlení stále nových podniků by ses měl soustředit na získání nových fondů.*“ –

„*Víš, že neděláme svou práci, ale Boží. On nás nenechá bez pomoci. Proto se nestrachujme a neobávajme!*“ – Rott byl takovou odpovědí rozčilený, považuje ji za lehkomyšlnost. Příštího dne se mu však ulevilo, když Pitter přišel a položil na jeho stůl velkou peněžní částku. – „*Kde jsi to získal?*“ – „*Já jsem neudělal vůbec nic. Pan X., pensionovaný soudce, mě před chvílí navštívil a nabídl své úspory; nechtěl čekat, až na něm úřady vydělají po jeho smrti na daních.*“ Podobné příběhy se stávaly častěji. (Přemysl Pitter–Olga Fierzová).

Zásah Vyšší režie lze spatřovat již v události, kterou Pitter zaznamenal. Za první světové války na ruské frontě v Haliči dvakrát zběhl. Poprvé ho zachránil vojenský soudce, v civilu pražský advokát, jenž ho po průtazích dal předat do jiné setminy, kde ho nikdo neznal. Druhé zběhnutí Pitter vylíčil takto: „*Historie se opakovala. Znovu jsem byl chycen, ale tentokrát odsouzen k smrti, přímo na frontě. V noci před popravou učinil nepřítel náhlý útok, fronta prolomena a všecko ve zmatku na útěku. I moje strážě uprchly a já se odvážil nového útěku. Tentokrát poučen zkušenostmi vmísil jsem se do transportu nemocných a s nimi se dostal až do vytouženého domova.*“ (Přemysl Pitter – Olga Fierzová).

Zaslouží pozornosti, co vyprávěl Tomáš Garrigue Masaryk Karlu Čapkoví o události také z doby první světové války: „*Několikrát jsem měl namále. Poprvé to bylo v roce šestnáct, když Štefánik mně smluvil audienci s Briandem. Už jsem měl koupený lístek na loď Sussex, abych jel do Paříže, ale vtom mně telegrafoval Beneš, abych nejezdil, že hovor bude později; tož jsem lístek na loď Sussex odřekl. Na té cestě byla Sussex od Němců torpedována a potopena.*“ (Karel Čapek: Hovory s T.G.M.)

V téže knize vyznal Masaryk svou víru ve Vyšší režii, kterou však označil jinak: „*Věřím, musím věřit v Prozřetelnost, která řídí vývoj světa a lids-tva a kohokoli z nás. Jakmile uznám Boha stvořitele a ředitele, musím vidět ve všem, co jest, nějaký řád, plán a rozumné určení.*“

Miroslav Matouš

JEDLIČKŮV ÚSTAV STOLETÝ

Dokončení ze strany 3

dá prostředí Jedličkova ústavu sto let po svém založení. V objektu se realizuje program Samostatné bydlení a k dispozici jsou garsonky pro dospělé. Ti se zde učí poznat své možnosti k samostatnému životu. Vše je moderní, vstřícné a především bezbariérové. Pacientů s postižením bohužel neubývá, a přestože žijeme v technologicky velmi vyspělé době a řadu onemocnění se nám podařilo vymýtit nebo alespoň úspěšně vyléčit, obnova poraněné míchy je stále nemožná. A tak kolem sebe stále vidíme děti i dospělé na invalidním vozíku či s berlemi, ale doufejme, že jsou spokojenější. Nejsou na svůj han-

dicap sami. Profesor Jedlička by mohl být právem hrdý na své pokračovatele a následovníky, ty, kteří v duchu jeho hesla: Chci, a proto umím – z mrzáka daňový poplatník!, zasvětili svůj život v péči o postižené a jejich návratu do běžného života.

Simona Koblížková

PRO DĚTI A MLÁDEŽ

NOVÉ PŘIKÁZÁNÍ

Pokud se vám podaří správně doplnit mezery chybějícími dvojicemi písmenek, dozvíte se, jaké nové přikázání dal Pán Ježíš svým učedníkům, když jim oznamoval, že od nich brzy odejde (J 13,34-35).

M..U..E SE ..V..JEM, J..O J..M JÁ ..LO..L
V.. PO..E T..O V..CH.. ..ZN..Í, ŽE J..E M..I
U..DN..I.

Chybějící dvojice písmen (přeházené):

SE	PO	MI	ÁS	ZÁ	ÍC	JT
VA	OH	NI	NA	AJ	ST	
AK	OJ	DL	ČE	IL	ŠI	

(Řešení z minulého čísla: B, E)

Jana Krajčířiková

